

جمهوری اسلامی افغانستان
وزارت زراعت، آبیاری و مالداري

د افغانستان اسلامي جمهوریت
د کرنې، اوبو لگولو او مالداري وزارت

گزارش تولید گندم سال ۱۳۹۹

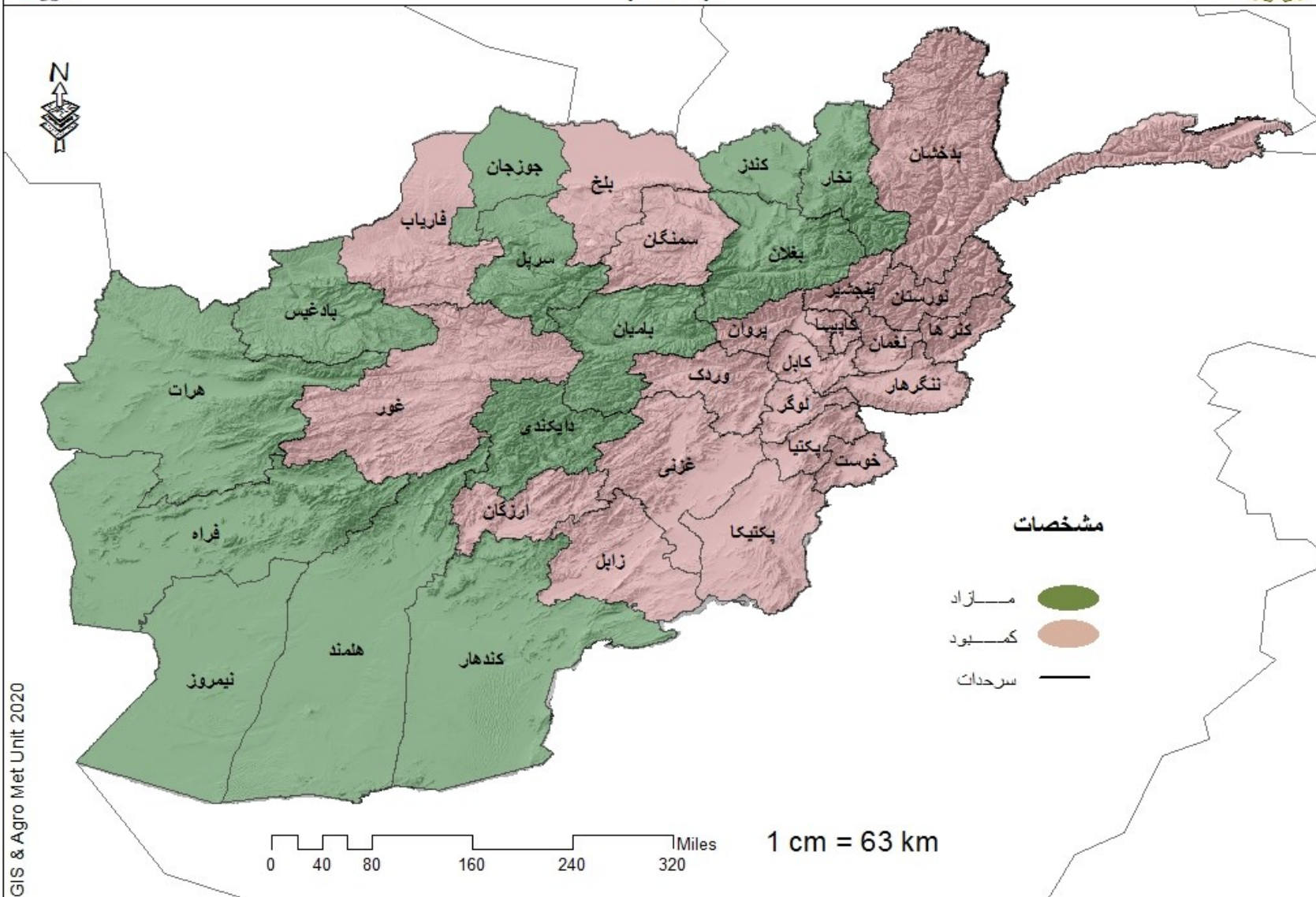
ریاست احصایه زراعتی و تنظیم مظلومات
مئبله سال ۱۳۹۹

مازاد و کمبود گندم در کشور به تفکیک ولایات
(1399)

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فشرده:.....
۲	روش کاری:.....
۲	دیزاین و تطبیق سروی قبل از رفع حاصل:.....
۲	استفاده از تکنالوژی (GIS/RS):.....
۳	چالش ها و مشکلات:.....
۳	ساحه تحت کشت گندم:.....
۴	حاصل فی هکتار گندم:.....
۵	تولید مجموعی گندم:.....
۶	توازن گندم (تولید، نیازمندی، مازاد/کمبود):.....
۶	۱- ولایاتیکه دارای مازاد گندم می باشند:.....
۷	۲- ولایاتیکه دارای کمبود گندم می باشند:.....
۷	استفاده تخم های بذری و کود کیمیایی:.....
۷	آفات و امراض:.....
۸	ضمایم:.....
۸	ضمیمه ۱: ساحه، حاصل فی هکتار و تولیدات گندم آبی و للمی به تفکیک ولایات طی سال ۱۳۹۹.....
۹	ضمیمه ۲: توازن گندم به تفکیک ولایات طی سال ۱۳۹۹.....
۱۰	ضمیمه ۳: ساحات تحت کشت متأثر شده یا از بین رفته گندم به تفکیک ولایات طی سال ۱۳۹۹.....

اختصارات:

MAIL	(Ministry of Agriculture, Irrigation and Livestock)	وزارت زراعت، آبیاری و مالداري
FAO.....	(Food and Agriculture Organization)	سازمان خوراکه و زراعت ملل متحد
FEWSNET...	(Famine Early Warning System Network)	شبکه سیستم آگاهی قبلي قحطي
AGROMET...	(Agrometrology)	هواشناسي زراعتي
NDVI.....	(Normalized Difference Vegetation Index)	سطح پوشش گیاهی
NHLP	(National Horticulture and livestock Programm).....	پروگرام ملي باغداری و مالداري
USGS.....	(United States Geological Survey).....	سروي جغرافیایی ایالات متحده
USAID.....	(United States Agency for international Developnent)....	اداره انکشاف بین المللی ایالات متحده
GIS.....	(Geographical Information System)	سیستم معلومات جغرافیائی
RS.....	(Remote Sensing)	مشاهدات از راه دور

فشرده:

ریاست احصائیه زراعتی و تنظیم معلومات این وزارت همیشه سعی و تلاش به خرج داده تا ارقام و معلومات دقیق را در بخش زراعت جمع آوری و بعد از تجزیه و تحلیل به دسترس طراحان پلان و پالیسی سازان بخش زراعت قرار دهد.

گندم نباتی است که در سراسر جهان ارزش غذائی خوبی داشته و به اشکال گوناگون مورد استفاده قرار می گیرد. در افغانستان این نبات نیز از اهمیت زیادی برخوردار بوده و اهالی این کشور بیشترین مورد استفاده را نسبت به دیگر نباتات دارند. گندم غذای اساسی کشور را تشکیل می دهد به همین سبب ساحه تحت کشت این نبات به شکل آبی و للمی نسبت به دیگر نباتات بیشتر بوده و تقریباً در تمام نقاط کشور بیش و یا کم تحت زرع قرار می گیرد. گندم به دلیل ساحه تحت زرع بیشتر در کشور نسبت به دیگر نباتات آسیب پذیر نیز می باشد. و به اثر عوامل ناگوار طبیعی، آفات و امراض تولیدات آن متضرر می گردد.

وضعیت اقلیمی (بخصوص بارندگی های به موقع) از مهم ترین عوامل موثر در مقدار تولید گندم به خصوص گندم للمی میباشد. طی سال جاری وضعیت بارندگی در کشور به استثنای ولایات بدخشان تخار، کندز و برخی از قسمت های ولایت بلخ، جوزجان و سرپل نزدیک به حد نورمال بوده. حجم برف معادل آب (Snow Water Equivalent) به استثنای حوزه آبی هلمند در سایر حوزه های آبی کمتر از سال گذشته و پاینتر از حد اوسط میباشد.

ساحه تحت کشت گندم طی سال ۱۳۹۹ حدود (۲,۶۶) میلیون هکتار بوده که (۲۷,۷) فیصد ساحه تحت کشت مجموعی کشور را احتوا می نماید. از اینکه سال جاری به مقایسه سال گذشته یک سال خوب برای تولیدات گندم بوده بناءً ساحه تحت کشت گندم سال ۱۳۹۹ نسبت به سال گذشته حدود (۵) فیصد افزایش را نشان میدهد.

چون یکی از عوامل عمده کاهش یا افزایش تولیدات زراعتی، کاهش یا افزایش ساحه تحت کشت می باشد، بناءً تولیدات گندم طی سال جاری نیز به اثر افزایش ساحه تحت کشت به مقایسه سال گذشته حدود (۵,۷) فیصد افزایش نموده است. اما از طرف دیگر عوامل دیگری مانند سیلاب، سرخی، سیاه قاق و غیره طی سال جاری تولیدات گندم را در بعضی ولایات نیز متضرر ساخته است. نیازمندی گندم (غذا، تخم بذری، ضایعات) در کشور به اساس نفوس (استفاده غذا)، ساحه تحت کشت (استفاده تخم بذری) و رفع حاصل (ضایعات) می باشد. سیر صعودی سالانه نفوس در کشور نیازمندی به گندم را همه ساله بیشتر ساخته در حالیکه تولیدات گندم متناوب بوده گاهی کاهش و گاهی افزایش را نشان می دهد.

ساحه تحت کشت گندم به تفکیک آبی و للمی با استفاده از تکنالوژی (GIS) و (Remote Sensing) توسط متخصصین اداره ملی احصائیه و معلومات تثبیت گردیده و همچنان تولیدات گندم با استفاده از سروی قطع نبات گندم در ساحه که در (۳۰) ولایت کشور تطبیق گردیده تخمین گردیده است.

به اساس گزارش اداره ملی احصائیه و معلومات نفوس کشور طی سال ۱۳۹۹ حدود (۳۲,۸۹) میلیون نفر تخمین گردیده که با در نظرداشت ضرورت تخم بذری و ضایعات، نیازمندی کشور به گندم حدود (۶,۴۹) میلیون تن در سال جاری تخمین گردیده است. این در حالی است که تولیدات مجموعی گندم طی سال جاری حدود (۵,۱۸) میلیون متریک تن تخمین گردیده است که با در نظرداشت نیازمندی و تولیدات گندم در کشور حدود (۱,۳۱) میلیون متریک تن کمبود گندم به سطح کشور می باشد.

این گزارش حاوی سنجش کمبود و مازاد گندم به تفکیک ولایات نیز بوده که به اساس آن مقام های تصمیم گیرنده مقدار کمبود گندم را تدارک نموده تا ضرورت غذائی اهالی کشور مرفوع گردد.

منابع معلومات این گزارش اداره ملی احصائیه و معلومات، سروی قطع نبات گندم (Wheat Crop Cut Survey)، ادارات زراعت ولایات، ریاست های سکتوری وزارت و ارقام بیس لاین ده ساله این ریاست می باشد.

روش کاری:

دیزاین و تطبیق سروی قبل از رفع حاصل:

به منظور تخمین مقدار تولید گندم در کشور سروی قطع نبات گندم (Wheat Crop Cut Survey) یک روش علمی و استاندارد بوده که این وزارت با اداره ملی احصائیه و معلومات مشترکاً سروی متذکره را دیزاین و در ولایات کشور تطبیق نموده اند. این سروی تعداد (۳۰) ولایت، (۱۷۷) ولسوالی و (۸۸۵) قریه را تحت پوشش قرار داده که مجموعاً تعداد (۲۶۵۵) نمونه از ساحه جمع آوری گردیده است. نمونه های گندم از ساحه (۴) مترمربع زمین قطع و رطوبت و وزن آن ثبت سوالنامه سروی گردیده است. انتخاب نمونه در این سروی توسط اداره ملی احصائیه و معلومات با استفاده از تصاویر ماهواره ای و نقشه های جدید توپوگرافی صورت گرفته و ساحات شماریکه دارای ساحه تحت کشت گندم آبی وللمی می باشند نظر به میتود (stratified, tow-stage cluster) انتخاب گردیده که در هر ساحه شمار (۳) نمونه اخذ و با دهقانی که از زمین آن نمونه گرفته شده مصاحبه نیز صورت گرفته است.

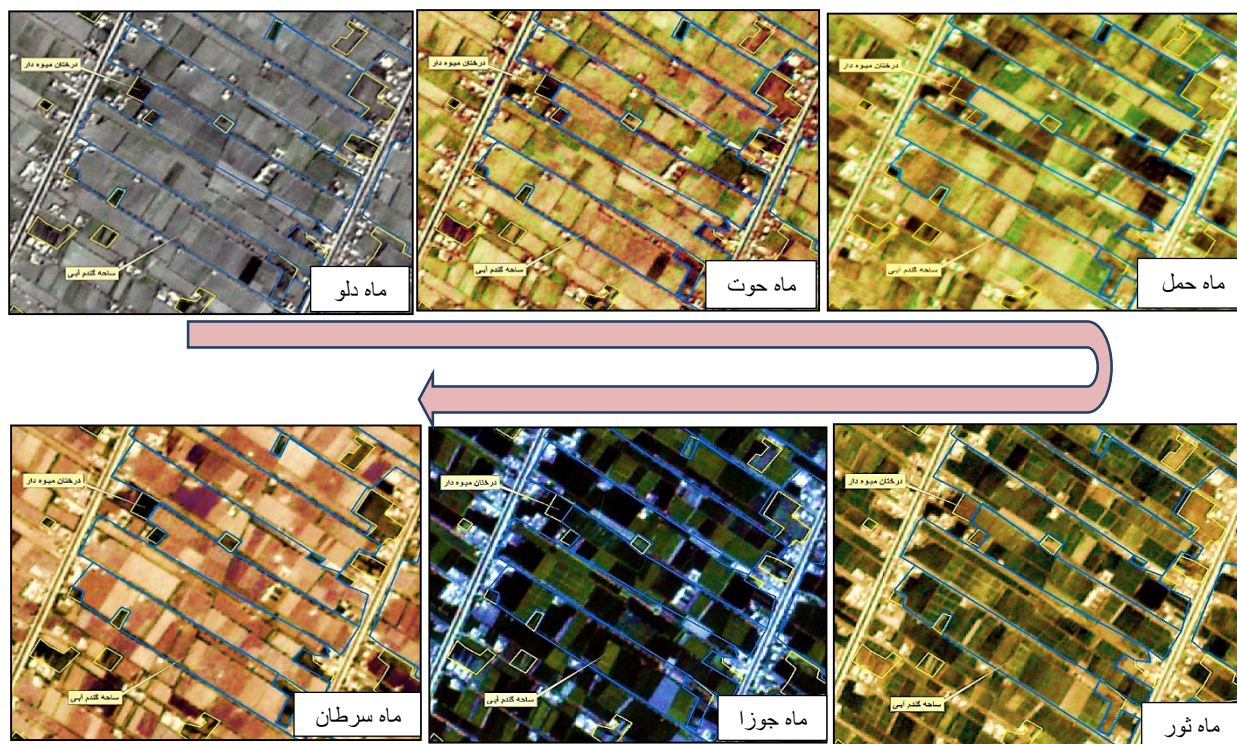
انتخاب نمونه به شکل تصادفی (Random Selection) صورت گرفته که فکتور های ذیل نیز در نظر گرفته شده است:

- دسترسی به دهقان و قریه جات
- امنیت
- ساحه زراعتی

سروی متذکره را کارمندان این وزارت و اداره ملی احصائیه کنترول و رهبری نموده اند. در جمع آوری نمونه ها از ساحه سرویران انتخاب شده کارمندان ادارات زراعت ولایات بوده که رسماً به مرکز معرفی گردیده بودند. همچنان سرویران متذکره از طرف کنترولران توظیف شده آموزش های لازم دیده و تمام فعالیت های ایشان در ساحه نظارت دوامدار گردیده است.

استفاده از تکنالوژی (GIS/RS):

اداره ملی احصائیه و معلومات با استفاده از تکنالوژی ریموت سینسنگ و سیستم معلومات جغرافیایی (GIS/RS) برویت تصاویر ماهواره ای Sentinel اتحادیه اروپا به تخمین ساحات تحت کشت گندم در فصل جاری پرداخته است که نتایج بدست آمده بموقع، دقیق و کم هزینه بوده است. قابل ذکر است که جهت تائیدی نتایج بدست آمده از عکس های ماهواره ای با دقت بلند کمپنی Planet که اخیراً بدسترس این اداره قرار گرفته است نیز استفاده صورت بعمل آمده است. شکل ذیل مراحل نظارت دوامدار از ساحه تحت کشت را واضح تر می سازد.

چالش ها و مشکلات:

- عدم تطبیق سر شماری های زراعتی از سالیان زیادی به اینسو در کشور.
- از اینکه اکثریت دهاقین کشور کم سواد و یا بیسواد میباشند نمی توانند جواب دقیق را هنگام مصاحبه ارایه نمایند.
- عدم امنیت در بعضی از ولسوالی های بعضی ولایات کشور که ساحه تحت پوشش سروی را کمتر می سازد.
- صعب العبور راه های مواصلاتی برخی ولسوالی های دور دست يك تعداد ولایات کشور.
- عدم بودجه کافی هنگام دیزاین سروی های نمونوی زراعتی.
- عدم دسترسی به مصارف سروی در وقت و زمان معین (زمان تطبیق سروی).
- طولانی بودن سیستم تدارکاتی و محسوبی اسناد مصرفی سروی ها.
- کمبود وسایل و تجهیزات سروی های نمونوی از قبیل رطوبت سنج، ترازوی دیجیتالی، چوکات نمونه گیری، کمره های جی پی اس دار و غیره.

ساحه تحت کشت گندم:

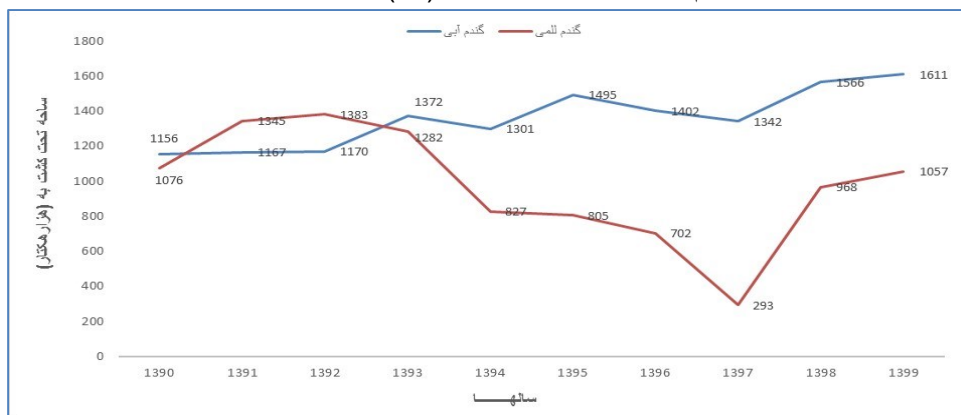
ساحه تحت کشت گندم در افغانستان نسبت به دیگر نباتات بیشتر بوده که به شکل آبی و للمی زرع می گردد. این نبات در تمام نقاط کشور تحت زرع قرار می گیرد و به همین دلیل ساحه تحت کشت و تولید گندم نسبت به دیگر نباتات بیشتر متضرر می گردد. مجموع ساحات تحت کشت زراعتی در کشور همه ساله از طرف اداره ملی احصائیه و معلومات با استفاده از تکنالوژی (GIS) و (Remote Sensing) تخمین گردیده و ارقام آنرا با این وزارت شریک می سازد. به اساس گزارش سال ۱۳۹۹ اداره متذکره، ساحه تحت کشت گندم مجموعاً (۲,۶۶) میلیون هکتار تخمین گردیده و از جمله حدود (۱,۶۱) میلیون هکتار آن آبی و (۱,۰۵) میلیون هکتار آن للمی می باشد. ساحه تحت کشت مجموع گندم به مقایسه سال گذشته حدود (۵) فیصد افزایش را نشان میدهد که بیشتر آنرا گندم للمی تشکیل می دهد. این افزایش طی (۱۰) سال گذشته نیز بلند ترین رقم می باشد. قابل یاد آوری می دانیم که افزایش یا کاهش ساحه تحت کشت گندم در کشور بیشتر وابسته به وضعیت اقلیم و بارندگی ها بوده که دهاقین کشور به اساس آن این نبات را زرع می نمایند.

جهت روشن ساختن بهتر موضوع جدول ذیل ساحه تحت کشت گندم را طی (۱۰) سال اخیر واضح می سازد:

نوع گندم	سالها									
	1390	1391	1392	1393	1394	1395	1396	1397	1398	1399
گندم آبی	1156	1167	1170	1372	1301	1495	1402	1342	1566	1611
گندم للمی	1076	1345	1383	1282	827	805	702	293	968	1057
مجموع	2232	2512	2553	2654	2128	2300	2104	1635	2534	2668

جدول ۱: ارقام ساحه تحت کشت گندم طی (۱۰) سال اخیر به تفکیک آبی و للمی در سطح کشور (ارقام به هزار هکتار)

سیر صعودی و نزولی ساحه تحت کشت گندم به تفکیک آبی و للمی طی (۱۰) سال اخیر در گراف ذیل وضاحت داده شده است:

گراف ۱: ساحه تحت کشت گندم به تفکیک آبی و للمی طی (۱۰) سال اخیر در سطح کشور

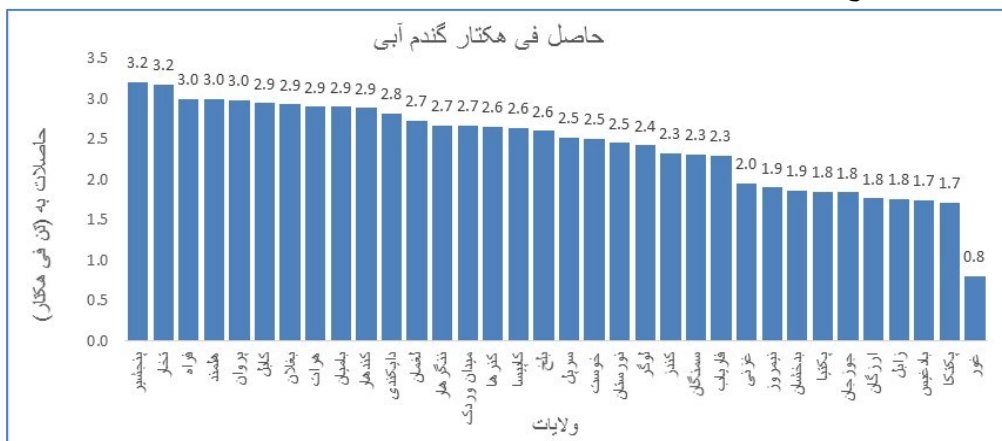
گراف فوق نشان می دهد که گندم للمی نسبت به گندم آبی بیشتر کاهش و افزایش نموده و این کاهش یا افزایش همانا تاثیرات وضعیت بارندگی های موسمی در کشور بوده که بالای ساحه تحت کشت تاثیرات خویش را بجا می گذارد.

حاصل فی هکتار گندم:

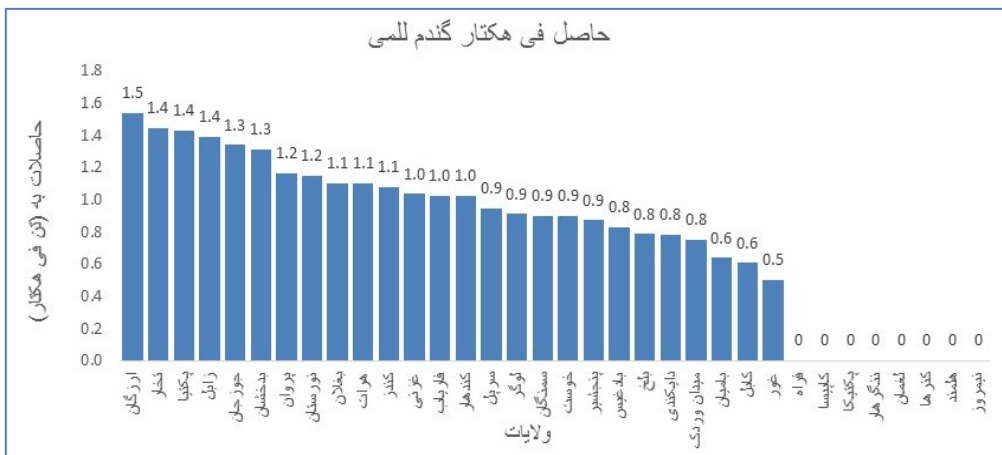
حاصل فی هکتار نباتات یکی از فکتور های سنجش تولیدات مجموعی آن می باشد. حاصل فی هکتار وابسته به عوامل تولید مانند تخم بذری، کود کیمیایی، ادویه جات زراعتی، اندازه آب برای آبیاری، طریقه کشت، تناوب زراعتی و غیره بوده که در افزایش حاصل فی هکتار رول عمده و اساسی را دارند.

نتایج سروی قطع نبات گندم (Wheat Crop Cut Survey) طی سال جاری نشان میدهد که اوسط حاصل گندم آبی به سطح کشور (۲,۵۰) تن فی هکتار و گندم للمی (۱,۰۹) تن فی هکتار می باشد. اگر اوسط حاصل فی هکتار گندم را طی سال جاری با سال ۱۳۹۸ مقایسه نماییم ارقام بدست آمده نشان می دهد که اوسط حاصل فی هکتار گندم آبی حدود (۴) فیصد کاهش و گندم للمی (۲۸) فیصد نظر به سال گذشته افزایش نموده است. قابل یاد آوری میدانیم که دلیل کاهش حاصل فی هکتار گندم آبی در سطح کشور طی سال جاری بروز امراض و آفات بوده است، چنانچه وقوع بارندگی های بی موقع باعث بروز امراض و آفات بیشتر می گردد که متأسفانه طی سال جاری امراض سرخی و سیاه قاق بیشتر در مزارع گندم مشاهده گردیده است.

حاصل فی هکتار گندم آبی و للمی در ولایات متفاوت بوده، در ولایاتی که امکان دسترسی به عوامل تولید وجود دارد حاصل فی هکتار خوب بدست آورده و برعکس آن در صورت عدم دسترسی ولایات به عوامل تولید این حاصل کاهش می نماید. جهت روش شدن بهتر موضوع به گراف های ۲ و ۳ مراجعه گردد:

گراف ۲: حاصل فی هکتار گندم آبی به تفکیک ولایات طی سال ۱۳۹۹

گراف ۳: حاصل فی هکتار گندم للمی به تفکیک ولایات طی سال ۱۳۹۹

گراف های فوق نشان می دهد که در گندم آبی ولایت پنجشیر دارای بیشترین و غور دارای کمترین حاصل فی هکتار را دارند، از طرف دیگر در گندم للمی ولایت ارزگان دارای بیشترین و ولایت غور دارای کمترین حاصل فی هکتار در کشور می باشند.

تولید مجموعی گندم:

عوامل یا فکتور هائی که بالای سطح تولید مجموعی گندم تأثیرات قابل ملاحظه دارند، ساحه تحت کشت و حاصل فی واحد زمین می باشد. با افزایش ساحه تحت کشت در حالت نارمل سطح تولید گندم نیز افزایش میابد، ساحه تحت کشت در افغانستان اکثراً به اثر عوامل ناگوار (سیلاب ها و دیگر آفات) متضرر شده که بالاخره باعث کاهش تولید مجموعی گندم می گردد. از طرف دیگر حاصل فی واحد زمین اکثراً به اثر عدم دسترسی به عوامل تولید و شیوع امراض نباتی کاهش می نماید که در نتیجه این هم باعث کاهش تولید مجموعی گندم می گردد.

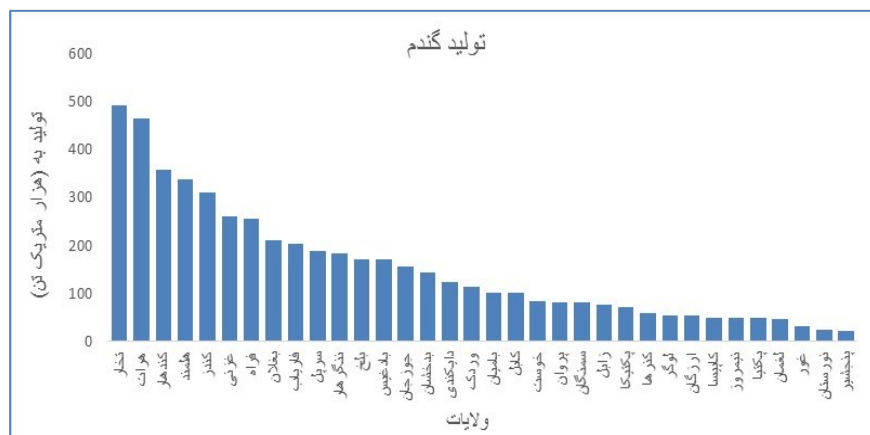
به اساس نتایج سروی قطع نبات گندم (Wheat Crop Cut Survey) تولید مجموعی گندم طی سال ۱۳۹۹ حدود (۵,۱۸) میلیون متریک تن تخمین گردیده که از جمله حدود (۴,۰۳) میلیون متریک تن آن گندم آبی و (۱,۱۵) میلیون متریک تن آن گندم للمی می باشد. تولید گندم طی سال جاری به مقایسه سال ۱۳۹۸ حدود (۵,۷) فیصد افزایش نموده است. این افزایش همچنان طی (۱۰) سال اخیر یک رقم بلند می باشد.

قابل یاد آورiest که افزایش تولید گندم طی سال جاری بیشتر وابسته به افزایش ساحه تحت کشت گندم بخصوص گندم للمی بوده است. جدول ذیل ارقام تولیدات گندم سال جاری را به تفکیک آبی و للمی با سال گذشته گذشته نشان میدهد.

تولیدات گندم سال ۱۳۹۷ (هزار متریک تن)			تولیدات گندم سال ۱۳۹۸ (هزار متریک تن)			تولیدات گندم سال ۱۳۹۹ (هزار متریک تن)		
گندم آبی	گندم للمی	مجموع گندم	گندم آبی	گندم للمی	مجموع گندم	گندم آبی	گندم للمی	مجموع گندم
3440	173	3613	4089	801	4890	4031	1154	5185

جدول ۲: ارقام مقایسوی تولیدات گندم طی (۳) سال گذشته به تفکیک آبی و للمی در سطح کشور

در جدول فوق ملاحظه می گردد که تولید گندم آبی به مقایسه سال گذشته اندکی کاهش را نشان داده اما تولیدات گندم للمی نظر به سال گذشته افزایش چشمگیری نموده است. در کل تولیدات مجموعی گندم نظر به دو سال گذشته افزایش چشمگیری نموده است. گراف ذیل تولیدات مجموع گندم را به تفکیک ولایات واضح تر بیان می نماید.

گراف ۴: تولیدات گندم به تفکیک ولایات طی سال ۱۳۹۹ در کشور

در گراف فوق دیده می شود که ولایت تخار بیشترین و ولایت پنجشیر کمترین تولید گندم را طی سال ۱۳۹۹ دارا بوده است. که دلیل پائین بودن تولید گندم در ولایت پنجشیر کمی ساحه تحت کشت گندم در این ولایت می باشد

توازن گندم (تولید، نیازمندی، مازاد/کمبود):

تولید گندم در کشور همه ساله متفاوت بوده یعنی دارای کاهش و افزایش می باشد، این حالت بیشتر وابسته به افزایش و کاهش ساحه تحت کشت بوده که به اثر عوامل ناگوار متضرر می گردد اما فکتور های دیگر مانند امراض، افات و غیره نیز در آن دخیل می باشد. افزایش سالانه نفوس در کشور باعث آن شده که نیازمندی به گندم بیشتر گردد. نیازمندی گندم در کشور که شامل مواد غذایی، تخم بذری و ضایعات بعد از رفع حاصل می باشد وابسته به تولیدات داخلی می باشد، اگر تولیدات قناعت بخش موجود باشد این امر باعث می شود تا کمبود گندم در کشور کمتر محسوس گردد و واردات آرد از خارج کشور کاهش یابد.

به اساس گزارش اداره ملی احصائیه و معلومات، نفوس کشور حدود (۳۲,۸۹) میلیون نفر طی سال ۱۳۹۹ تخمین گردیده که ضرورت مواد غذایی حدود (۵,۳۲۵) میلیون متریک تن، مصارف تخم بذری (۳۹۳) هزار متریک تن و ضایعات بعد از رفع حاصل (۷۷۸) هزار متریک تن بوده که مجموع نیازمندی کشور به گندم حدود (۶,۴۹۶) میلیون متریک تن را احتوا می کند.

با در نظر داشت تولیدات داخلی، ضایعات و مصارف تخم بذری می توان گفت که حدود (۱,۳۱) میلیون متریک تن گندم طی سال ۱۳۹۹ کمبود می باشد.

جهت وضاحت بیشتر ارقام جدول شماره (۳) و گراف شماره (۴) ارایه گردیده است:

نبات	نیازمندی (هزار متریک تن)					تولیدات داخلی (هزار متریک تن)	مازاد/کمبود (هزار متریک تن)
	مواد غذایی	تخم بذری	تغذیه	ضایعات	مجموع		
گندم آبی		282		605		4031	
گندم للمی		111		173		1153	
مجموع گندم	5325	393		778	6496	5185	-1311

جدول ۳: ارقام توازن گندم (تولید، نیازمندی، مازاد/کمبود) طی سال ۱۳۹۸ در سطح کشور

گراف ۵: توازن گندم طی سال ۱۳۹۹ در سطح کشور

قابل یاد آوری میدانیم که توازن گندم به تفکیک ولایات متفاوت می باشد، تولیدات گندم و نفوس یک ولایت مستقیماً به مازاد یا کمبود گندم در آن ارتباط دارد. با در نظر داشت موضوع ولایات کشور از نگاه مازاد یا کمبود به کتگوری های ذیل تقسیم می گردد.

۱- ولایاتیکه دارای مازاد گندم می باشند:

- ولایاتیکه الی (۲۵) هزار متریک تن مازاد دارند: شامل ولایات جوزجان، بغلان، هرات، بامیان، نیمروز و دایکندی می باشد.
- ولایاتیکه از (۲۵) هزار متریک تن الی (۵۰) هزار متریک تن مازاد دارند: شامل ولایات سرپل، بادغیس و هلمند می باشد.

- ولایاتیکه از (۵۰) هزار متریک تن الی (۱۰۰) هزار متریک تن مازاد دارند: شامل ولایات کندز و کندهار می باشد.
- ولایاتیکه بالاتر از (۱۰۰) هزار متریک تن مازاد دارند: شامل ولایات تخار و فراه می باشد.

۲- ولایاتیکه دارای کمبود گندم می باشند:

- ولایاتیکه الی (۲۵) هزار متریک تن کمبود دارند: شامل ولایات فاریاب، سمنگان، پنجشیر، میدان وردک، غزنی، نورستان و زابل می باشد.
  - ولایاتیکه از (۲۵) هزار متریک تن الی (۵۰) هزار متریک تن کمبود دارند: شامل ولایات کاپیسا، لوگر، خوست، لغمان، کنر ها و ارزگان می باشد.
  - ولایاتیکه از (۵۰) هزار متریک تن الی (۱۰۰) هزار متریک تن کمبود دارند: شامل ولایات بدخشان، پروان، پکتیا و پکتیکا می باشد.
  - ولایاتیکه بالاتر از (۱۰۰) هزار متریک تن کمبود دارند: شامل ولایات بلخ، غور و ننگرهار می باشد.
- ولایت کابل که مرکز کشور بوده، تراکم نفوس به بیشترین حد خود قرار دارد و از طرف دیگر تولیدات گندم در مقایسه نفوس آن بسیار ناچیز می باشد، دارای بیشترین کمبود یعنی حدود (۷۶۳) هزار متریک تن طی سال ۱۳۹۹ تخمین گردیده است. کوچی ها نیز یک قشر مهم نفوس کشور محسوب میشوند. این ها در تولید گندم سهم نداشته اما حدود (۲۴۳) هزار متریک تن گندم طی سال جاری ضرورت غذایی دارند.

استفاده تخم های بذری و کود کیمیایی:

تخم بذری و کود کیمیایی از جمله عوامل مهم تولید بوده که در افزایش حاصل فی هکتار گندم رول ارزنده را دارد. استفاده تخم های اصلاح شده بذری و کود های کیمیایی با کیفیت باعث افزایش تولیدات مجموعی گندم می گردد. دهاقین کشور همیشه سعی نموده اند تا با امکانات دست داشته تخم های اصلاح شده را تدارک نموده و از آن در مزارع گندم خویش استفاده نمایند و همچنان با در نظر داشت وضعیت اقتصادی خویش تلاش به خریداری و استفاده کود های کیمیایی با کیفیت برای مزارع شان می نمایند اما متأسفانه یک تعداد قابل ملاحظه دهاقین کشور دسترسی کامل به این دو فکتور عمده نداشته و حاصلات خوبی را نصیب نمی شوند. وزارت زراعت با امکانات دست داشته همه ساله یک مقدار تخم های اصلاح شده بذری و کود های کیمیایی را از طریق کمپاین های خزانی و بهاری با سبببندی توزیع نموده که آن هم به مقایسه ساحه تحت کشت گندم بسیار ناچیز می باشد. به اساس نتایج سروی قطع نبات گندم حدود (۴۳) فیصد دهاقین مصاحبه شده از تخم های اصلاح شده بذری استفاده نموده در حالیکه حدود (۵۷) فیصد دیگر آن از تخم های محلی استفاده نموده و تخم های اصلاح شده در دسترس آن ها قرار نگرفته است. در استفاده کود های کیمیایی باید خاطر نشان ساخت که یوریا به شکل استاندارد مقدار (۵۰) کیلوگرام در فی جریب گندم و دای امونیم فاسفیت مقدار (۲۵) کیلوگرام در فی جریب گندم مورد استفاده قرار می گیرد. اما نتایج سروی قطع نبات گندم نشان دهنده آن است که دهاقین مصاحبه شده به سطح کشور بطور اوسط حدود (۳۶) کیلوگرام کود یوریا و (۲۰) کیلوگرام کود دای امونیم فاسفیت در فی جریب مزارع گندم خویش استفاده نموده اند. قابل یاد آورiest که این اوسط ها به تفکیک ولایات متفاوت می باشند.

آفات و امراض:

مزارع گندم در افغانستان همیشه با چالش های آفات و امراض مواجه بوده که به اثر آن یک مقدار قابل ملاحظه ساحه تحت کشت گندم متاثر می گردد. دهاقین کشور سعی و تلاش می نمایند تا با این چالش ها مجادله نمایند، اما متأسفانه یک تعداد آنها توانائی این مجادله را نداشته که ساحات تحت کشت آنها متضرر گردیده و باعث کاهش تولیدات آن ها می گردد. نتایج سروی قطع نبات گندم نشان می دهد که طی سال ۱۳۹۹ مزارع گندم حدود (۳۱) فیصد دهاقین مصاحبه شده به اثر امراض از قبیل سرخی، سیاه قاق، زردی، هوازگی، و حشرات مضره متضرر گردیده اند. از طرف دیگر مزارع گندم حدود (۶) فیصد دهاقین متذکره به اثر آفات از قبیل سیلاب، یخ زدگی، ملخ، ژاله و حریق متضرر گردیده است. به اساس گزارشات ادارات زراعت ولایت طی سال ۱۳۹۹ مجموعاً حدود (۶۱۴۰۸) هکتار مزرعه گندم به اثر امراض و (۹۱۹۹) هکتار دیگر به اثر آفات کاملاً از بین رفته است. همچنان مجموعاً حدود (۱۹۹۳۵۶) هکتار مزرعه گندم به اثر امراض و (۱۳۷۲۶۶) هکتار به اثر آفات قسمماً متاثر گردیده که یک مقدار تولیدات قابل ملاحظه ئی را کاهش داده است.

ضمایم:

ضمیمه ۱: ساحه، حاصل فی هکتار و تولیدات گندم آبی و للمی به تفکیک ولایات طی سال ۱۳۹۹

شماره	ولایات	گندم آبی			گندم للمی			مجموع گندم		
		ساحه (هزار هکتار)	حاصل (تن/هکتار)	تولیدات (هزار متریک تن)	ساحه (هزار هکتار)	حاصل (تن/هکتار)	تولیدات (هزار متریک تن)	ساحه (هزار هکتار)	حاصل (تن/هکتار)	تولیدات (هزار متریک تن)
۱	فاریاب	40.643	2.3	94.292	108.670	1.0	110.843	149.313	1.4	205.135
۲	جوزجان	54.134	1.8	99.626	41.565	1.3	55.646	95.699	1.6	155.272
۳	سرپل	23.064	2.5	58.117	137.776	0.9	130.004	160.840	1.2	188.121
۴	بلخ	55.928	2.6	145.413	34.557	0.8	27.110	90.485	1.9	172.523
۵	سمنگان	5.443	2.3	12.591	75.466	0.9	67.919	80.909	1.0	80.511
۶	بغلان	56.579	2.9	165.776	42.041	1.1	46.245	98.620	2.1	212.021
۷	کندز	118.945	2.3	276.362	32.192	1.1	34.767	151.137	2.1	311.129
۸	تخار	62.983	3.2	199.656	203.045	1.4	293.448	266.028	1.9	493.104
۹	بدخشان	20.756	1.9	38.563	79.811	1.3	103.918	100.567	1.4	142.481
۱۰	هرات	117.650	2.9	341.185	113.309	1.1	124.640	230.959	2.0	465.825
۱۱	فراه	85.357	3.0	256.071				85.357	3.0	256.071
۱۲	بادغیس	19.337	1.7	33.620	164.601	0.8	136.619	183.938	0.9	170.238
۱۳	غور	38.095	0.8	30.476	2.255	0.5	1.127	40.350	0.8	31.603
۱۴	بامیان	35.286	2.9	102.329	0.411	0.6	0.262	35.697	2.9	102.591
۱۵	کابل	34.376	2.9	101.135	0.038	0.6	0.023	34.414	2.9	101.158
۱۶	پروان	27.167	3.0	81.117	0.528	1.2	0.613	27.695	3.0	81.730
۱۷	پنجشیر	7.017	3.2	22.464	0.129	0.9	0.112	7.146	3.2	22.576
۱۸	کاپیسا	19.130	2.6	50.444	0.154	0.7	0.108	19.284	2.6	50.551
۱۹	لوگر	22.385	2.4	54.200	0.173	0.9	0.157	22.558	2.4	54.358
۲۰	میدان وردک	42.563	2.7	113.385	0.666	0.8	0.500	43.229	2.6	113.885
۲۱	پکتیا	26.297	1.8	48.533	0.067	1.4	0.095	26.364	1.8	48.628
۲۲	پکتیکا	41.968	1.7	71.689	0.287	1.0	0.287	42.255	1.7	71.976
۲۳	خوست	33.298	2.5	83.268	0.140	0.9	0.126	33.438	2.5	83.395
۲۴	غزنی	132.240	2.0	257.868	2.241	1.0	2.320	134.481	1.9	260.188
۲۵	ننگرهار	68.790	2.7	183.765	0.032	0.5	0.016	68.822	2.7	183.781
۲۶	لغمان	16.730	2.7	45.706	1.106	0.6	0.664	17.836	2.6	46.369
۲۷	کنر ها	22.541	2.6	59.669				22.541	2.6	59.669
۲۸	نورستان	9.409	2.5	23.052	0.274	1.2	0.315	9.683	2.4	23.367
۲۹	کندهار	120.025	2.9	345.979	11.780	1.0	12.016	131.805	2.7	357.995
۳۰	هلمند	112.398	3.0	337.194				112.398	3.0	337.194
۳۱	زابل	41.631	1.8	72.969	2.620	1.0	2.620	44.251	1.7	75.588
۳۲	نیمروز	25.737	1.9	48.900				25.737	1.9	48.900
۳۳	ارزگان	29.857	1.8	52.709	0.312	1.1	0.344	30.169	1.8	53.053
۳۴	دایکندي	43.710	2.8	123.259	0.417	0.8	0.325	44.127	2.8	123.584
مجموع		1,611	2.50	4,031	1,057	1.09	1,153	2,668	1.94	5,185

ضمیمه ۲: توازن گندم به تفکیک ولایات طی سال ۱۳۹۹

ولایات	زون ها	نفوس مسکون (هزار نفر)	ساحه گندم آبی (هزارهکتار)	ساحه گندم للمی (هزارهکتار)	تولیدات مجموعی گندم (هزارمتریک تن)	نیازمندی (هزار متریک تن)			مازاد/کمبود (هزارمتریک تن)
						مواد غذایی	تخم پذری	ضایعات	
اریاب	شمال	1109	40.643	108.6696	205.13	179.58	18.52	30.77	-23.74
جوزجان		602	54.134	41.5647	155.27	97.48	13.84	23.29	20.67
سرپل		621	23.064	137.7756	188.12	100.54	18.50	28.22	40.86
بلخ		1509	55.928	34.5573	172.52	244.34	13.42	25.88	-111.11
سمنگان		430	5.443	75.4659	80.51	69.70	8.88	12.08	-10.14
مجموع		4272	179	398	802	692	73	120	-83
غلان	شمال شرق	1015	56.579	42.0408	212.02	164.27	14.32	31.80	1.63
کنکز		1137	118.945	32.1921	311.13	184.03	24.20	46.67	56.24
تخار		1093	62.983	203.0454	493.10	176.97	32.34	73.97	209.83
بدخشان		1054	20.756	79.8111	142.48	170.66	12.01	21.37	-61.56
مجموع		4298	259	357	1159	696	83	174	206
هرات	غرب	2141	117.65	113.3091	465.83	346.57	32.49	69.87	16.89
فراه		563	85.357		256.07	91.15	14.94	38.41	111.57
بادغیس		550	19.337	164.601	170.24	88.98	20.67	25.54	35.06
مجموع		3253	222	278	892	527	68	134	164
غور	غرب	764	38.095	2.2545	31.60	123.77	6.90	4.74	-103.81
بامیان	مرکزی	496	35.286	0.4113	102.59	80.23	6.22	15.39	0.75
مجموع		1260	73	2.7	134	204	13	20	-103
کابل	مرکزی	5205	34.376	0.0378	101.16	842.64	6.02	15.17	-762.67
پروان		738	27.167	0.5283	81.73	119.43	4.81	12.26	-54.77
پنجشیر		170	7.017	0.1287	22.58	27.51	1.24	3.39	-9.56
کاپیسا		488	19.13	0.1539	50.55	79.06	3.36	7.58	-39.45
لوگر		434	22.385	0.1728	54.36	70.33	3.94	8.15	-28.06
میدان وردک		660	42.563	0.666	113.88	106.90	7.52	17.08	-17.61
مجموع		7695	153	1.7	424	1246	27	64	-912
پکتیا	جنوب	612	26.297	0.0666	48.63	99.08	4.61	7.29	-62.35
پکتیکا		775	41.968	0.2871	71.98	125.55	7.37	10.80	-71.75
خوست		637	33.298	0.1404	83.39	103.05	5.84	12.51	-38.01
غزنی		1363	132.24	2.241	260.19	220.59	23.38	39.03	-22.81
مجموع		3386	234	2.7	464	548	41	70	-195
ننگرهار	شرق	1702	68.79	0.0315	183.78	275.50	12.04	27.57	-131.33
لغمان		493	16.73	1.1061	46.37	79.90	3.04	6.96	-43.53
کنر ها		499	22.541		59.67	80.85	3.94	8.95	-34.08
نورستان		164	9.409	0.2736	23.37	26.52	1.68	3.51	-8.34
مجموع		2858	117	1.4	313	463	21	47	-217
کندهار	جنوب شرق	1400	120.025	11.7801	357.99	226.59	22.24	53.70	55.46
هلمند		1446	112.398		337.19	234.14	19.67	50.58	32.80
زابل		384	41.631	2.6199	75.59	62.23	7.56	11.34	-5.54
نیمروز		184	25.737		48.900	29.72	4.50	7.34	7.34
رزگان		436	29.857	0.3123	53.05	70.60	5.26	7.96	-30.76
ایکندی		517	43.71	0.4167	123.58	83.62	7.69	18.54	13.73
مجموع		4366	373	15.1	996	707	67	149	73
مجموع مسکون		31,390	1,611	1,057	5,185	5,082	393	778	-1,068
کوچی ها		1,500				243			-243
مجموع کل		32,890	1,611	1,057	5,185	5,325	393	778	-1,311
نوت:					ولایتیکه به این رنگ می باشند دارای مازاد گندم				
					ولایتیکه به این رنگ می باشند دارای کمبود گندم				

ضمیمه ۳: ساحات تحت کشت متأثر شده یا از بین رفته گندم به تفکیک ولایات طی سال ۱۳۹۹

شماره	ولایت	ساحه از بین رفته (هکتار)		ساحه متأثر شده (هکتار)	
		به اثر امراض	به اثر آفات	به اثر امراض	به اثر آفات
1	فاریاب	0	0	11990	6540
2	جوزجان	148	5	159	0
3	سرپل	0	0	414	111
4	بلخ	0	800	0	54140
5	سمنگان	0	2178	0	0
6	بغلان	0	20	3	35
7	کندهار	0	0	0	0
8	تخار	0	0	0	3981
9	بدخشان	120	17	755	94
10	هرات	47345	0	0	0
11	فراه	11326	0	100	21030
12	بادغیس	0	0	56346	30266
13	غور	0	0	100	
14	بامیان	50	1200	78	2246
15	کابل	0	0	0	0
16	پروان	0	2	15756	2
17	پنجشیر	0	0	12	4200
18	کاپیسا	0	20	1500	89
19	لوگر	0	28	0	10
20	میدان وردک	0	0	0	0
21	پکتیا	0	38	9500	160
22	پکتیکا	0	200	1670	740
23	خوست	370	34	0	9
24	غزنی	0	0	16039	180
25	ننګرهار	0	216	24103	12874
26	لغمان	0	0	1253	0
27	کنر ها	0	0	12049	0
28	نورستان	27	13	97	80
29	کندهار				
30	هلمند	0	0	22000	0
31	زابل	1700	0	6400	0
32	نیمروز	0	4372	0	300
33	ارزگان	317	20	913	58
34	دایکندی	5	36	18120	120
	مجموع	61,408	9,199	199,356	137,266